

**อำนาจ ศรัทธา และความยุติธรรม :
บทวิเคราะห์ความคิดทางการเมืองบางประการในภาพยนตร์เรื่องมหาราช**

ศตวรรษ บุญประสพ¹

สุรพงษ์ ช่างทำ²

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์แนวคิดทางการเมืองที่สำคัญในภาพยนตร์เรื่อง มหาราช โดยมุ่งเน้นที่ประเด็นเรื่องอำนาจ ศรัทธา และความยุติธรรม ซึ่งปรากฏเป็นแก่นสำคัญในโครงเรื่องและการดำเนินเรื่องของตัวละคร การศึกษานี้ใช้กรอบแนวคิดจากทฤษฎีทางรัฐศาสตร์ เช่น ทฤษฎีอำนาจและความชอบธรรมของแม็กซ์ เวเบอร์ และ มิเชล ฟูกูเกต์ การครอบงำทางวัฒนธรรมของอันโตนิโอ กรัมชี่ และทฤษฎีความยุติธรรมของจอห์น รอลส์ และ อาริสโตเติล ผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่าภาพยนตร์เรื่องนี้ไม่เพียงแต่เป็นการเล่าเรื่องราวประวัติศาสตร์ แต่ยังเป็นการสะท้อนและวิพากษ์แนวคิดทางการเมืองที่สามารถนำมาใช้ในการพิจารณาสภาพการณ์ทางสังคมและการเมืองร่วมสมัย บทความนี้ยังได้พิจารณาว่าแนวคิดที่ปรากฏในภาพยนตร์สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาทางการเมืองในปัจจุบันได้อย่างไร

คำสำคัญ : การเมือง / อำนาจ / ศรัทธา / ความยุติธรรม / ภาพยนตร์เรื่องมหาราช

¹ นักวิชาการอิสระ

² นักวิชาการอิสระ

**Power, Faith, and Justice:
An Analysis of Selected Political Ideas in the Film Maharaja**

Sattawat Boonprasop³

Surapong Changtham⁴

Abstract

This article aims to analyze the significant political ideas presented in the film Maharaja, focusing on the concepts of power, faith, and justice, which are central to the narrative and character development. The study employs theoretical frameworks from political science, including Max Weber and Michel Foucault's theories of power and legitimacy, Antonio Gramsci's cultural hegemony, and the theories of justice proposed by John Rawls and Aristotle. The analysis reveals that the film not only recounts a historical narrative but also reflects and critiques political ideas that can be applied to contemporary social and political contexts. Furthermore, the article explores how the concepts presented in the film can be utilized as a framework for analyzing and addressing current political issues.

³ Independent Scholar

⁴ Independent Scholar

Keywords : Politics / Power Faith / Justice / Maharaja film

บทนำ

ในบรรดาสื่อที่มีอิทธิพลต่อการสร้างความเข้าใจและการตีความปรากฏการณ์ทางสังคม การเมือง และวัฒนธรรม ภาพยนตร์ถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงมิติที่ซับซ้อนของความสัมพันธ์เชิงอำนาจและอุดมการณ์ทางการเมือง (Giersch, 2023: 1-12) ซึ่ง “มหาราช”⁵ เป็นหนึ่งในภาพยนตร์ที่นำเสนอการตีความประวัติศาสตร์ผ่านการเล่าเรื่องของผู้ปกครองผู้ทรงอำนาจ โดยใช้เรื่องราวดังกล่าวเป็นพื้นที่ในการถ่ายทอดความคิดทางการเมืองที่หลากหลาย ทั้งในแง่ของการใช้อำนาจ การสร้างและรักษาศรัทธาในหมู่ประชาชน และการจัดการกับแนวคิดเรื่องความยุติธรรม

อนึ่ง ภาพยนตร์เรื่อง มหาราช เป็นภาพยนตร์ที่สร้างขึ้นโดยอาศัยเค้าโครงเรื่องจากเหตุการณ์จริง ซึ่งนั่นคือคดีที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า “คดีหมิ่นประมาทมหาราช ปี 1862” (Maharaj Libel Case 1862) ตัดสินโดยศาลสูงของบอมเบย์ ซึ่งรวมอยู่ในเขตปกครองบอมเบย์ของบริติชอินเดีย รายละเอียดของคดีคือ ชทุนาถจี พรชรัตน์จี มหาราช (Jadunathjee Barajratanjee Maharaj) ได้ยื่นฟ้องนานาภาย รุสตัมจี (Nanabhai Rustomji) และ กรสันทาส มุลจี (Karsandas Mulji) เนื่องจากได้ลงบทความทำลายชื่อเสียงของตนในหนังสือพิมพ์ชื่อ “สัตยประกาศ” (Satyaprakash)

⁵ ภาพยนตร์เรื่องมหาราช เป็นภาพยนตร์ที่กำกับโดย สิทธรรถ พิ. มาลโฮตรา (Siddharth P. Malhotra) เขียนบทโดย วิปุล เมห์ตา และสเนฮา เดชาย ภาพยนตร์ดังกล่าวเป็นภาพยนตร์อินเดีย เป็นแนวดราม่า มีเนื้อหาคความยาว 2 ชั่วโมง 11 นาที (Netflix, 2024: Online)

หรือ “แสงแห่งความจริง” ด้วยเหตุที่บทความดังกล่าวได้ตั้งคำถามต่อแนวปฏิบัติของ ศาสนาฮินดูในกายวัลลภาจารย์ (Vallabhacharya) หรือปุชฏิมารค (Pushtimarg) (สุรรัตน์ โหราชัยกุล และณัฐ วัชรศิรินทร์, 2567: ออนไลน์)

แนวปฏิบัติที่มีปัญหาดังกล่าวคือการที่ซุหนาลจี เจ้านิยายดังกล่าวในเวลานั้น ใช้สถานะความเป็นบุคคลศักดิ์สิทธิ์ของตนในการหาผลประโยชน์ในทางมิชอบ คือร่วมหลับนอนกับบรรดาสตรีที่เป็นสาวกผู้นับถือศรัทธาตนอย่างสุดจิตสุดใจ โดยการโน้มน้าวว่าเป็นการถวายร่างกายและวิญญาณต่อพระผู้เป็นเจ้าของ เจ้า ขณะเดียวกันบรรดาสาวกที่เป็นชายก็ถูกโน้มน้าวด้วยการนำญาติพี่น้องหญิงของตนไปถวายให้ซุหนาลจีร่วมหลับนอนด้วยนั่นถือเป็นความภักดี (Bhakti) ที่จะนำพาให้เข้าถึงพระเจ้า เพราะความที่เชื่อว่าตัวเจ้านิยายนั้นคือการแบ่งภาคของพระกฤษณะ (สุรรัตน์ โหราชัยกุล และณัฐ วัชรศิรินทร์, 2567: ออนไลน์)

จากประเด็นดังกล่าว บทความนี้ผู้เขียนจึงมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์แนวคิดทางการเมืองที่สำคัญในภาพยนตร์เรื่อง มหาราช โดยเน้นการวิเคราะห์ประเด็นอำนาจ ศรัทธา และความยุติธรรม ซึ่งเป็นแก่นสำคัญที่ปรากฏในโครงเรื่องและการพัฒนาของตัวละคร การวิเคราะห์นี้จะถูกขับเคลื่อนด้วยกรอบแนวคิดจากทฤษฎีทางรัฐศาสตร์ ไม่ว่าจะเป็นแนวคิดว่าด้วยอำนาจและความชอบธรรมของแม็กซ์ เวเบอร์ และมิเชล ฟูกูเกต์ การครอบงำทางวัฒนธรรมของอันโตนิโอ กรัมชิ ตลอดจนทฤษฎีความยุติธรรมของจอห์น รอลล์ส และอริสโตเติล เพื่อเปิดเผยความหมายที่ซ่อนอยู่ในปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวละครและเหตุการณ์ในภาพยนตร์

นอกจากนี้ การนำเสนอบทความชิ้นนี้ยังจะเชื่อมโยงการวิเคราะห์ดังกล่าวกับบริบททางการเมืองและสังคมร่วมสมัย โดยตั้งข้อสังเกตว่าบทเรียนจาก มหาราช สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาและวิพากษ์วิจารณ์สภาพการณ์ทางการเมือง

เมื่อในปัจจุบันได้อย่างไร การวิเคราะห์นี้มุ่งหวังที่จะสร้างความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นเกี่ยวกับบทบาทของอำนาจ ศรัทธา และความยุติธรรม ในฐานะที่เป็นแกนหลักของการปกครองและการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในทุกยุคทุกสมัย

ทั้งนี้ เพื่อนำเสนอประเด็นสำคัญในข้างต้นผู้เขียนได้แบ่งหัวข้อในการนำเสนอออกเป็น 3 ประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

1. เรื่องย่อของภาพยนตร์เรื่องมหาราช : เนื้อหาในส่วนนี้จะเป็นการกล่าวถึงเรื่องย่อของภาพยนตร์เรื่องมหาราชเพื่อที่จะใช้เป็นพื้นฐานของการทำความเข้าใจภาพรวมและนำไปวิเคราะห์ในลำดับต่อไป
2. แนวความคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิเคราะห์ : เนื้อหาส่วนนี้จะเพื่อนำเสนอกรอบแนวคิดและทฤษฎีสำคัญที่จะนำไปใช้ตีความและวิเคราะห์เนื้อหาจากภาพยนตร์เรื่องมหาราช
3. บทวิเคราะห์ความคิดทางการเมืองที่ปรากฏในภาพยนตร์เรื่องมหาราช : เนื้อหาส่วนนี้จะเป็นการตีความตัวบทและวิเคราะห์เนื้อหาสำคัญผ่านกรอบแนวคิดทฤษฎีในข้างต้น
4. บทสรุปและข้อเสนอแนะ : เนื้อหาในส่วนนี้จะเป็นการสรุปประเด็นสำคัญและข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา

1. เรื่องย่อของภาพยนตร์เรื่องมหาราช

"มหาราช" เป็นการเล่าเรื่องราวของ คาร์ซาน ดาส ชายหนุ่มที่เติบโตในครอบครัวฮินดูนิกายไวษณพ ซึ่งเขามีลักษณะเป็นผู้ที่ชอบตั้งคำถามต่อความเชื่อและ

ประเพณีดั้งเดิมตั้งแต่วัยเยาว์ เขามักสงสัยในพิธีกรรมทางศาสนา เช่น การบูชาด้วยการ
เผาธูปเทียน แต่คำตอบจากผู้ใหญ่ไม่เคยช่วยคลี่คลายข้อสงสัยของเขาได้

เมื่อแม่ของคาร์ซานเสียชีวิต พ่อของเขาแต่งงานใหม่ ทำให้คาร์ซานต้องย้าย
ไปอยู่กับลุงในบอมเบย์ ซึ่งขณะนั้นอยู่ภายใต้การปกครองของอังกฤษ คาร์ซานเติบโต
ขึ้นมาเป็นนักข่าวที่ต่อต้านความไม่ยุติธรรมในสังคม โดยเฉพาะการปฏิบัติต่อหญิงหม้าย
และระบบวรรณะที่กดขี่ผู้คน

ความขัดแย้งในชีวิตของคาร์ซานรุนแรงขึ้นเมื่อ คิโชรี้ คู่หมั้นของเขาตกเป็น
เหยื่อของ ยาคุนาถมหาราช หรือ "เจเจ" ผู้นำศาสนาที่มีอำนาจในเมือง เจเจใช้พิธีกรรม
ศักดิ์สิทธิ์เป็นข้ออ้างในการล่อลวงคิโชรี้ คาร์ซานพยายามช่วยเหลือเธอแต่ไม่สำเร็จ ทำให้
เขาตัดสินใจถอนใจออกมา ความสัมพันธ์ระหว่างคาร์ซานและคิโชรี้จึงขาดสะบั้น และ
สุดท้าย คิโชรี้เลือกจบชีวิตตัวเองด้วยการฆ่าตัวตาย

การสูญเสียครั้งนี้ผลักดันให้คาร์ซานหันมาเปิดโปงความโหดร้ายของยาคุนาถ
มหาราชผ่านบทความข่าวที่เขียนอย่างตรงไปตรงมา ยาคุนาถมหาราชตอบโต้ด้วยการ
ฟ้องร้องคาร์ซานในข้อหาหมิ่นประมาท แต่คาร์ซานได้รับการสนับสนุนจากผู้ที่ตกเป็น
เหยื่อรายอื่น ๆ ซึ่งกล้าออกมาพูดความจริง ส่งผลให้ศาลยกฟ้องคาร์ซาน และเขา
กลายเป็นสัญลักษณ์ของการต่อสู้เพื่อสิทธิและความยุติธรรมในสังคมที่เต็มไปด้วย
ความอยุติธรรม

2. แนวความคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิเคราะห์

ในการวิเคราะห์ภาพยนตร์เรื่อง “มหาราช” ในบทความชิ้นนี้ผู้เขียนจะใช้
กรอบแนวคิดจากทฤษฎีทางรัฐศาสตร์และปรัชญาการเมืองที่มีความสอดคล้องกับ

ประเด็นหลักในภาพยนตร์ ซึ่งประกอบด้วยประเด็นเกี่ยวกับ อำนาจ ศรัทธา และความยุติธรรม โดยแนวคิดหลักที่ใช้ในการวิเคราะห์มีดังต่อไปนี้

2.1 แนวคิดเรื่องอำนาจและความชอบธรรม (Power and Legitimacy)

สำหรับแนวความคิดที่ว่าด้วยอำนาจและความชอบธรรม แมกซ์ เวเบอร์ (Max Weber) ได้เสนอแนวคิดเรื่องอำนาจเอาไว้ โดยเขาได้เน้นให้เห็นถึงรูปแบบการใช้ อำนาจที่ชอบธรรม (legitimate authority) ซึ่งเวเบอร์ได้แบ่งรูปแบบของอำนาจออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. **อำนาจตามจารีต (Traditional authority)** อำนาจดังกล่าวนี้มีพื้นฐานมาจากความเชื่อในธรรมเนียมปฏิบัติที่สืบทอดกันมา เช่น อำนาจของกษัตริย์หรือผู้นำศาสนาที่ได้รับการยอมรับจากสังคมด้วยประเพณีที่ยาวนาน (Weber, 1978, p. 215-216)
2. **อำนาจความเป็นผู้นำ (Charismatic authority)** อำนาจในลักษณะนี้มีรากฐานมาจากความสามารถของบุคคลในการสร้างศรัทธาและความนับถือจากผู้คน เช่น ผู้นำที่ได้รับความชอบธรรมจากการแสดงออกทางอารมณ์หรือคุณสมบัติพิเศษที่แตกต่างจากคนทั่วไป (Weber, 1978, p. 242-244)
3. **อำนาจตามเหตุผลกฎหมาย (Legal-rational authority)** อำนาจนี้มาจากกฎเกณฑ์ทางกฎหมายที่ได้รับการยอมรับจากสังคม เป็นอำนาจที่สร้างขึ้นบนฐานของเหตุผลและกฎหมายที่ใช้บังคับอย่างเท่าเทียม (Weber, 1978, p. 215)

นอกจากนี้ มิเชล ฟูกูต์ (Michel Foucault) ก็เป็นนักวิชาการอีกหนึ่งคนที่ได้ชี้ให้เห็นว่าอำนาจไม่ใช่สิ่งที่กระจุกตัวอยู่ในมือของผู้นำเท่านั้น แต่ยังถูกกระจายไปในทุกระดับของความสัมพันธ์ทางสังคม เขาเสนอแนวคิดที่ว่า "อำนาจคือความรู้" (power is knowledge) โดยเชื่อว่าอำนาจและความรู้เป็นสิ่งที่แยกจากกันไม่ได้ ผู้ที่ควบคุมความรู้คือผู้ที่ควบคุมอำนาจ (Foucault, 1977, p. 27-28)

2.2 แนวความคิดที่ว่าด้วยการครองอำนาจนำ

แนวคิด การครองอำนาจนำ (Hegemony) ของอันโตนิโอ กรัมสกี (Antonio Gramsci) เป็นมโนทัศน์ที่อธิบายถึงการที่ชนชั้นปกครองรักษาอำนาจผ่านการสร้างความยินยอมจากประชาชน โดยใช้วัฒนธรรมและอุดมการณ์แทนการบังคับ ซึ่งทำให้ประชาชนยอมรับสถานะการปกครองโดยไม่รู้สึกรู้ว่าถูกกดขี่ แนวคิดนี้เชื่อมโยงกับบทบาทของ ปัญญาชน (Intellectuals) ในการสร้างและเผยแพร่อุดมการณ์ การสงครามเพื่อแย่งชิงพื้นที่ทางความคิด (War of Position) เพื่อครองอำนาจทางวัฒนธรรม และการสร้างกลุ่มประวัติศาสตร์ (Historical Bloc) ที่เป็นการรวมตัวของชนชั้นต่าง ๆ เพื่อสร้างเอกภาพทางอุดมการณ์ในสังคม นอกจากนี้ ยังมีแนวคิดเกี่ยวกับวิกฤติการณ์ของอำนาจนำ (Crisis of Hegemony) ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อชนชั้นปกครองสูญเสียความสามารถในการครองอำนาจ และชนชั้นอื่น ๆ เริ่มท้าทายอุดมการณ์ที่มีอยู่ทำให้เกิดโอกาสในการสร้างอำนาจนำใหม่ (วัชรพล พุทธรักษา, 2557: 133-182)

2.3 ทฤษฎีความยุติธรรม

สำหรับแนวความคิดที่ว่าด้วยความยุติธรรมของ จอห์น รอว์ลส์ (John Rawls) นั้นแนวคิดดังกล่าวได้พูดถึงความยุติธรรมแบบกระจาย (Distributive Justice) โดยเขาเสนอว่า ความยุติธรรมควรจะต้องสร้างสมดุลระหว่างเสรีภาพและความเสมอภาค หลักสำคัญคือ หลักการความเสมอภาค (Equality Principle) ที่ว่าแต่ละคนควรมี

สิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานเท่าเทียมกัน และ หลักการความแตกต่าง (Difference Principle) ที่ว่า ความไม่เสมอภาคจะถูกละเว้นได้ก็ต่อเมื่อมันเป็นประโยชน์สูงสุดต่อผู้ที่ด้อยโอกาสที่สุดในสังคม (Rawls, 1971, p. 53-55)

ขณะที่ อาริสโตเติล (Aristotle) ก็ได้กล่าวถึงความยุติธรรมว่าเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการให้สิ่งที่แต่ละคนควรได้รับตามคุณธรรมของแต่ละบุคคล โดยอาริสโตเติลได้เน้นว่าความยุติธรรมเป็นการกระจายทรัพยากรและภาระหน้าที่ตามความเหมาะสม ไม่ใช่การให้เท่าเทียมกันทุกประการ (Aristotle, trans. 1999, p. 113-115)

3. บทวิเคราะห์ความคิดทางการเมืองที่ปรากฏในภาพยนตร์เรื่องมหาราช

เนื้อหาในส่วนนี้จะเป็นบทวิเคราะห์และการตีความตัวบทที่ปรากฏในภาพยนตร์เรื่องมหาราชโดยใช้กรอบแนวความคิดและทฤษฎีที่ได้นำเสนอไปในข้างต้น เป็นกรอบในการวิเคราะห์ ทั้งนี้ผู้เขียนได้เป็นประเด็นสำคัญ 3 ประการอันประกอบด้วยสาระสำคัญดังต่อไปนี้

3.1 อำนาจและความชอบธรรม

ภาพยนตร์เรื่อง "มหาราช" ได้สะท้อนให้เห็นถึงรูปแบบของ อำนาจ และความชอบธรรม ตามแนวคิดของ แมกซ์ เวเบอร์ โดยเขาได้แบ่งรูปแบบของอำนาจเป็น 3 ประเภทหลัก ได้แก่ อำนาจตามจารีต (Traditional authority) อำนาจความเป็นผู้นำ (Charismatic authority) และอำนาจตามเหตุผลกฎหมาย (Legal-rational authority) ซึ่งในภาพยนตร์นั้น การใช้อำนาจของ "ยาคุนนามหาราช" หรือ "เจเจ" แสดงถึงอำนาจในรูปแบบ ความเป็นผู้นำทางจารีตและความศักดิ์สิทธิ์ โดยยาคุนนาใช้ความเชื่อทางศาสนาที่ตนมีเพื่อควบคุมจิตใจของสาวก เจเจได้รับการยอมรับและถือเป็นผู้มีศรัทธาสูงสุดในนิกายฮินดู โดยสร้างความเชื่อว่าตนเองเป็นผู้แทนของ

พระกฤษณะ ซึ่งทำให้เขามีสิทธิเหนือร่างกายของผู้อื่น และทำให้สาวกทั้งชายและหญิง ยอมรับการกระทำอันไม่เหมาะสมของเขา เช่น การมีเพศสัมพันธ์กับสาวกหญิง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ที่ยกย่องว่าเป็นการ "ถวายร่างกายและวิญญาณต่อพระเจ้า"

ภาพที่ 1 การทำพิธีชารานเซวาพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ที่เชื่อว่าเป็นการถวายตัวให้พระเจ้า

ที่มาของภาพ จากภาพยนตร์เรื่อง มหาราช นาทีที่ 19.24

แต่อย่างไรก็ตาม ความชอบธรรมในอำนาจนี้เริ่มถูกท้าทายเมื่อ "คาร์ซาน" ตัวละครหลัก ผู้ซึ่งตั้งคำถามต่อการใช้อำนาจของยาคุนาถตั้งแต่วัยเยาว์ ได้ออกมาต่อสู้และเปิดโปงพฤติกรรมที่ไม่เป็นธรรม ผ่านการเขียนบทความวิพากษ์วิจารณ์การใช้อำนาจของเจเจในหนังสือพิมพ์ ซึ่งประเด็นดังกล่าวนี้สะท้อนถึงแนวคิดของมิเชล ฟูกูต์ ที่กล่าวว่าอำนาจไม่ใช่สิ่งที่กระจุกตัวอยู่ในมือของผู้นำเท่านั้น แต่ยังถูกกระจายไปในทุกระดับของความสัมพันธ์ทางสังคม เช่นเดียวกับที่คาร์ซานพยายามใช้ “ความรู้” (knowledge) เพื่อโต้แย้งและท้าทายอำนาจที่ผิดจริยธรรมของยาคุนาถ ฟูกูต์ยังกล่าว

ว่า “อำนาจคือความรู้” (power is knowledge) ซึ่งหมายความว่า ผู้ที่ควบคุมความรู้หรือความจริงเป็นผู้ที่ควบคุมอำนาจได้ คาร์ซานใช้ความรู้ของตนเองในฐานะนักข่าวในการเปิดเผยข้อเท็จจริงที่เจงกปิด ทำให้สาวกและประชาชนเริ่มตั้งคำถามต่ออำนาจที่เคยยอมรับอย่างศรัทธา

ภาพที่ 2 คาร์ซาน ดาส ใช้สื่อหนังสือพิมพ์ในการเผยแพร่ความรู้
ที่มาของภาพ จากภาพยนตร์เรื่อง มหาราช นาทีที่ 60.04

3.2 การครองอำนาจนำ

แนวคิดการครองอำนาจนำ (Hegemony) ของ อันโตนิโอ กรัมสกี ถูกนำมาใช้ในการวิเคราะห์ภาพยนตร์เรื่องมหาราชเพื่อที่จะอธิบายถึงการที่ยาคุนาถมหาราชสามารถรักษาอำนาจและครอบครองศรัทธาของผู้คนผ่านการสร้างความยินยอมโดยไม่ต้องใช้ความรุนแรง ดังจะเห็นได้ว่ายาคุนาถได้ใช้ตำแหน่งทางศาสนาและวัฒนธรรมในการควบคุมความคิดของผู้คน ทำให้พวกเขาเชื่อว่าสิ่งที่ยาคุนาถกระทำไม่ใช่สิ่งผิด แต่กลับเป็นสิ่งที่ศักดิ์สิทธิ์ที่ทำให้เข้าถึงพระเจ้าได้ การครอบงำทางวัฒนธรรมนี้สะท้อนให้

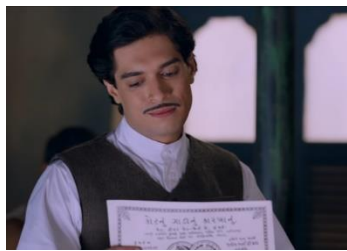
42 วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ปีที่ 2 ฉบับที่ 2

เห็นว่าอำนาจของยาคุนากไม่ได้ถูกสร้างขึ้นผ่านการบังคับขู่เข็ญ แต่ผ่านการสร้างความเชื่อและอุดมการณ์ทางศาสนาที่ทำให้ผู้คนยอมรับโดยไม่รู้สึถึงการกดขี่

อย่างไรก็ตาม แนวคิดเรื่องการครองอำนาจนำของกรัมซีไม่ได้คงอยู่ตลอดไป เมื่อคาร์ซานออกมาแฉพฤติกรรมที่ขัดต่อจริยธรรมของยาคุนาก สถานการณ์ก็เริ่มเปลี่ยนไป การครองอำนาจนำของยาคุนากถูกท้าทายโดยคาร์ซานซึ่งอาจถือเป็น "ปัญญาชนออร์แกนิก" (Organic Intellectuals) ที่ออกมาต่อต้านการปกครองและอุดมการณ์ที่กดขี่คนนับถือ ในการแย่งชิงพื้นที่ทางความคิด (War of Position) นี้ คาร์ซานไม่ได้ใช้กำลังเพื่อโค่นล้มยาคุนาก แต่ใช้ความรู้และข้อมูลเพื่อเปิดเผยความจริงและชักจูงให้ผู้คนเริ่มตั้งคำถามต่อความเชื่อเดิม นี่คือการต่อสู้ทางอุดมการณ์ที่กรัมซีเชื่อว่าสามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงได้อย่างยั่งยืน

ภาพที่ 3 การทำพิธีกรรมทางศาสนา
ที่มาของภาพ จากภาพยนตร์เรื่อง
มหาราช นาทีที่ 11.30

ภาพที่ 4 คาร์ซานใช้สื่อแฉพฤติกรรม
ของยาคุนากที่ขัดต่อจริยธรรม
ที่มาของภาพ จากภาพยนตร์เรื่อง
มหาราช นาทีที่ 60.03

3.3 ความยุติธรรม

แนวคิดเรื่อง ความยุติธรรม ของ จอห์น รอลส์ และ อาริสโตเติล ถูกนำมาเป็นกรอบในการมองภาพยนตร์ในมิติของการต่อสู้เพื่อสิทธิและศักดิ์ศรีของผู้ที่ถูกกดขี่ ดังจะเห็นได้ในฉากที่คาร์ชานต่อต้านการใช้อำนาจอย่างไม่เป็นธรรมของยาคุนาถมหาราชที่ใช้ศาสนาและอำนาจทางจารีตในการกดขี่ผู้หญิงและสาวกผู้ศรัทธา ทฤษฎีความยุติธรรมของ รอลส์ ที่เน้นเรื่อง ความยุติธรรมแบบกระจาย (Distributive Justice) กล่าวว่า สังคมควรจัดสรรสิทธิและทรัพยากรอย่างเท่าเทียมกัน เพื่อประโยชน์สูงสุดของผู้ที่ด้อยโอกาสที่สุด ในกรณีนี้เมื่อนำมาพิจารณาในภาพยนตร์ช่วยทำให้เห็นว่าการที่คาร์ชานพยายามคืนความยุติธรรมให้กับผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของยาคุนาถ โดยเฉพาะผู้หญิงอย่าง “คิโซรี” ซึ่งถูกล่วงละเมิดและเสียชีวิตจากการถูกกดขี่ทางศาสนา นี่แสดงให้เห็นถึงความพยายามในการสร้างความเสมอภาคและศักดิ์ศรีของผู้ด้อยโอกาส

ภาพที่ 5 คาร์ชานต่อต้านการใช้อำนาจอย่างไม่เป็นธรรมของยาคุนาถมหาราช
ที่มาของภาพ จากภาพยนตร์เรื่อง มหาราช นาทีที่ 60.00

44 วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ปีที่ 2 ฉบับที่ 2

ในส่วนของแนวคิดของ อาริสโตเติล ที่ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับความยุติธรรมที่ว่า ความยุติธรรมคือการให้สิ่งที่แต่ละคนควรได้รับตามคุณธรรมและบทบาทของพวกเขา ในกรณีของครีชาน การเปิดโปงและการต่อสู้ของเขาเป็นความพยายามในการสร้างความยุติธรรมให้กับคนที่ถูกกดขี่ โดยเขาเชื่อว่าผู้ที่ใช้อำนาจอย่างไม่ชอบธรรมไม่ควรได้รับสิทธิเหนือผู้อื่น การปฏิบัติตามศาสนาที่กดขี่ผู้อื่นเช่นนี้ขัดกับหลักการของความยุติธรรมในสังคม

ภาพที่ 6 การต่อสู้เพื่อทวงความยุติธรรมจากการถูกกดขี่
ที่มาของภาพ จากภาพยนตร์เรื่อง มหาราช นาที่ที่ 60.41

4. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์ภาพยนตร์เรื่อง “มหาราช” ได้สะท้อนให้เห็นถึงประเด็นทางการเมืองที่ซับซ้อน โดยเฉพาะในเรื่องของ อำนาจ ศรัทธา และความยุติธรรม ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจทางศาสนาเพื่อครอบงำและควบคุมสังคม โดยตัวละครหลักอย่าง "ยาตุณามหาราช" ได้ใช้อำนาจในฐานะผู้นำทางศาสนาเพื่อสร้างความศรัทธาและความชอบธรรมจากผู้ศรัทธา ซึ่งเชื่อว่าตนมีสถานะเป็นผู้ศักดิ์สิทธิ์

ความสามารถในการสร้างความสำเร็จเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงแนวคิดเรื่อง อำนาจตามจารีต และ ความเป็นผู้นำทางศาสนา ตามที่ แมกซ์ เวเบอร์ ได้อธิบายไว้

แต่อย่างไรก็ตาม การใช้อำนาจในลักษณะนี้ไม่ได้ยั่งยืนเมื่อผู้คนเริ่มตระหนักถึงความอยุติธรรมและการแสวงหาผลประโยชน์จากอำนาจ ซึ่งถูกเปิดเผยโดย "คาร์ซาน" ตัวละครที่ทำหน้าที่ทำลายและตั้งคำถามต่อความชอบธรรมของอำนาจที่แท้จริงอยู่ การกระทำของคาร์ซานแสดงถึงการต่อต้านอุดมการณ์ทางศาสนาที่กดขี่และเอารัดเอาเปรียบผู้ศรัทธา การใช้ความรู้และการสื่อสารเพื่อแฉพฤติกรรมของยาคุนถมหาราชสอดคล้องกับแนวคิดของ มิเชล ฟูกูเกต์ ที่มองว่า อำนาจและความรู้ เป็นสิ่งที่เชื่อมโยงกัน ผู้ที่สามารถควบคุมความรู้ได้จึงมีอำนาจในการกำหนดความจริงและการรับรู้ของสังคม

ในขณะเดียวกัน การครอบงำทางวัฒนธรรมของยาคุนถมหาราชที่ใช้ศาสนาและอุดมการณ์ทางศาสนาเพื่อควบคุมความคิดของผู้คน เป็นตัวอย่างของแนวคิด การครอบงำอำนาจนำ (Hegemony) ของ อันโตนิโอ กรัมสกี การสร้างความยินยอมของประชาชนต่ออำนาจที่ไม่ชอบธรรมเกิดขึ้นโดยไม่ต้องใช้ความรุนแรง แต่ผ่านการควบคุมทางอุดมการณ์และวัฒนธรรม อย่างไรก็ตาม เมื่ออุดมการณ์เหล่านี้ถูกทำลายโดยผู้มีความรู้และการเผยแพร่ข้อมูลจริง ประชาชนก็เริ่มตั้งคำถามและมองเห็นความไม่ถูกต้องในระบบอำนาจนี้

ส่วนแนวคิดเรื่อง ความยุติธรรม ที่ปรากฏในภาพยนตร์นี้สะท้อนถึงทฤษฎีของ จอห์น รอลส์ ที่กล่าวถึงความยุติธรรมในแง่ของการกระจายสิทธิและเสรีภาพที่ควรเท่าเทียมกัน รวมถึงการยอมรับความไม่เสมอภาคเมื่อมันเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ด้อยโอกาสที่สุดในสังคม คาร์ซานพยายามต่อสู้เพื่อสร้างความยุติธรรมให้กับผู้ที่ถูกกดขี่ เช่น คิซิริ ซึ่งถูกล่อลวงและได้รับผลกระทบจากอำนาจทางศาสนาที่ไม่เป็นธรรม นอกจากนี้

แนวคิดของ อาริสโตเติล ที่เน้นเรื่องความยุติธรรมตามคุณธรรมยังสะท้อนอยู่ในบทบาทของข้าราชการที่พยายามสร้างสังคมที่ยึดมั่นในความยุติธรรมตามธรรมชาติและไม่ใช้เพียงการรับรองสิทธิโดยอำนาจที่ไม่เป็นธรรม

กล่าวโดยสรุป ภาพยนตร์เรื่อง “มหาราช” ได้นำเสนอการต่อสู้ทางการเมืองและอุดมการณ์ที่เกิดขึ้นภายใต้การใช้อำนาจทางศาสนาและการครอบงำทางวัฒนธรรม ซึ่งแม้ว่าการครองอำนาจจะเริ่มต้นจากการสร้างความยินยอมผ่านศาสนาและความเชื่อ แต่เมื่อความจริงถูกเปิดเผยประชาชนเริ่มตั้งคำถามต่ออำนาจที่ตนเคยศรัทธา การนำทฤษฎีการเมืองของ เว็บบอร์ พูโกต์ กรีมซี รอร์วลส และ อาริสโตเติล มาวิเคราะห์ได้ช่วยให้เราเข้าใจและเห็นถึงกระบวนการที่อำนาจถูกใช้และทำลายอย่างลึกซึ้งมากขึ้น ซึ่งบทเรียนจากภาพยนตร์นี้สามารถนำมาใช้ในการวิพากษ์สถานการณ์ทางการเมืองในปัจจุบันได้ โดยเฉพาะในสังคมที่ยังคงมีการใช้อำนาจที่ไม่ชอบธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมไทยที่อุดมไปด้วยคติและความเชื่อที่เกี่ยวกับอำนาจเหนือธรรมชาติ

บรรณานุกรม

- Aristotle. (1999). **Nicomachean Ethics** (T. Irwin, Trans.). Hackett Publishing.
- Foucault, M. (1977). **Discipline and Punish: The Birth of the Prison** (A. Sheridan, Trans.). Pantheon Books.
- Gramsci, A. (1971). **Selections from the Prison Notebooks** (Q. Hoare & G. N. Smith, Eds. & Trans.). International Publishers.
- Jason, Giersch. (2023). Through the lens of ideology: Asymmetry in expectations of movie quality. **Social Science Journal**.
- Rawls, J. (1971). **A Theory of Justice**. Harvard University Press.
- Siddharth P. Malhotra. (2024). **Maharaj (Film)**. YRF Entertainment
- Weber, M. (1978). **Economy and Society: An Outline of Interpretive Sociology** (G. Roth & C. Wittich, Eds.). University of California Press.
- วัชรพล พุทธิรักษา. (2557). **บทสำรวจความคิดทางการเมืองของ อันโตนิโอ กรัมซี**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สมมติ.
- สุรัตน์ โหราชัยกุล และณัฐ วัชรศิรินทร์. (2567). **จากคติประวัติศาสตร์ สู่ภาพยนตร์ เรื่อง มหาราช**. Chula Radio Plus สืบค้นเมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2567 จาก <https://curadio.chula.ac.th/Program-Detail.php?id=13385>